

УДК 658.7:656.025.4

ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Озерська Г.В., к.е.н., доцент (ХНУРЕ)

У статті розглянуто підходи до удосконалення транспортно-логістичного обслуговування міжнародних вантажних перевезень. Визначено, що комплексне надання транспортно-логістичних послуг в рамках розбудови логістичної інфраструктури країни та інтеграції у європейський простір є одним із найбільш пріоритетних напрямків вдосконалення системи транспортно-логістичного сервісу вітчизняних підприємств при обслуговуванні міжнародних вантажних перевезень. Процес загострення конкуренції на ринку міжнародних транспортних послуг вимагає нових підходів до розвитку транспортних відносин, створенню нових технологій, підвищення якості послуг. Сучасний розвиток ринку транспортних послуг, особливо європейських, показав, що при формуванні міжнародних транспортно-термінальних систем вантажних перевезень логістичні центри стають базовими елементами управління товарними потоками. Доведено, що при комбінації автомобільного з залізничним транспортом (що найбільш активно використовується в Україні для здійснення мультимодальних перевезень), логістичні центри є найбільш вигідним пунктом їх взаємодії.

Ключові слова: логістика, транспортування, транспортно-логістичне обслуговування, логістичні центри, транспортно-логістичні послуги.

ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКОЕ ОБСЛУЖИВАНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ГРУЗОВЫХ ПЕРЕВОЗОК

Озерская А.В., к.э.н., доцент (ХНУРЭ)

В статье рассмотрены подходы к усовершенствованию транспортно-логистического обслуживания международных грузовых перевозок. Определено, что комплексное предоставление транспортно-логистических услуг в рамках развития логистической инфраструктуры страны и интеграции в европейское пространство является одним из наиболее приоритетных направлений совершенствования системы транспортно-логистического сервиса отечественных предприятий при обслуживании международных грузовых перевозок. Процесс обострения конкуренции на рынке международных транспортных услуг требует новых подходов к развитию транспортных отношений, созданию новых технологий, повышению качества услуг. Современное развитие рынка транспортных услуг, особенно европейских, показал, что при формировании международных транспортно-терминальных систем грузовых перевозок логистические центры становятся базовыми элементами управления товарными потоками. Доказано, что при комбинации автомобильного с железнодорожным транспортом (что наиболее активно используется в Украине для осуществления мультимодальных перевозок), логистические центры являются наиболее выгодным пунктом их взаимодействия.

Ключевые слова: логистика, транспортировка, транспортно-логистическое обслуживание, логистические центры, транспортно-логистические услуги.

LOGISTIC SERVICES INTERNATIONAL FREIGHT

Ozersky A. V., Ph.D., associate Professor (KNURE)

The article considers approaches to improving transport and logistics service international freight transport. It is determined that the integrated provision of transportation and logistics services within the development of the logistics infrastructure of the country and integration into the European space is one of the most priority directions of improvement of the system of transport and logistics service domestic enterprises in the international cargo transportation. The process of increasing competition on the international market of transport services requires new approaches to the development of the transport relations, the creation of new technologies, improvement of quality of services. Modern development of the market of transport services, particularly in Europe, have shown that during the formation of international freight terminal freight logistics centers become basic controls product flow. It is proved that with a combination of automotive and railway transport (most widely used

in Ukraine for the implementation of multimodal transport, logistics centers are the most beneficial point of their interaction. The conclusion is made that this process, particularly in Ukraine is complicated by the fact that logistics centers often are under development, and the lack of equipment and lack of cooperation mechanism of different types of transport inhibits the development of a multimodal transportation system. Thus, the current at the present time is to develop a mechanism for the participation of enterprises in the logistics centre and use of the multimodal transportation system, taking into account the possible organizational and infrastructural transformation.

Keywords: *logistics, transportation, logistic services, logistics centers, transportation and logistics services.*

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими чи практичними завданнями.

Зростаюча інтенсифікація виробничої та комерційної діяльності вітчизняних підприємств та їх розвиток у зовнішньоекономічному напрямку зумовили потребу у якісних транспортно-логістичних послугах, зокрема для вантажних перевезень. На даному етапі транспортно-логістичне обслуговування перевезень забезпечене повною технічною, економічною, інформаційною і правовою підтримкою для координації роботи інших функціональних ланок логістичної системи. Розвиток даного виду послуг може бути ефективним інструментом логістичної оптимізації діяльності підприємств і підвищення їх конкурентоздатності. Комплексне надання транспортно-логістичних послуг в рамках розбудови логістичної інфраструктури країни та інтеграції у європейський простір є одним із найбільш пріоритетних напрямків вдосконалення системи транспортно-логістичного сервісу вітчизняних підприємств при обслуговуванні міжнародних вантажних перевезень. Процес загострення конкуренції на ринку міжнародних транспортних послуг вимагає нових підходів до розвитку транспортних відносин, створенню нових технологій, підвищення якості послуг. Транспортні компанії вимушені надавати комплексні послуги, що забезпечують споживачам зниження витрат і вартості перевезення. Інтенсивне зростання міжнародних перевезень також викликають необхідність в розробці ефективних схем доставки вантажів. При цьому, темпи росту супутніх послуг повинні відповідати темпам росту транспортних послуг, щоб забезпечувати якісне комплексне обслуговування міжнародних вантажних перевезень. Ця потреба породжена інтеграційними процесами в економіках розвинутих країн, що вимагає трансформації транспортної системи, яка б розширювала господарські зв'язки та забезпечувала б злагоджену міжнародну кооперацію. Цього можна досягти за допомогою впровадження відповідних логістичних структур (комплексів та центрів) та вдосконаливши механізм інтеграції послуг транспортно-логістичних підприємств у міжнародну транспорту кооперацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців в галузі транспортної логістики та міжнародних перевезень підтверджують нагальність вдосконалення транспортно-логістичних послуг при здійсненні міжнародних вантажних перевезень. У даній роботі використовувалися дослідження, присвячені проблематиці вдосконалення системи транспортно-логістичного сервісу для вантажних перевезень, таких вітчизняних вчених, як Є.В. Крикавський, А.Г. Кальченко, Р.Р. Ларіна, А.Г. Пдахута, а також російських науковців Неруша Ю.М., Гаджинського А.М. та інших [6-8]. Роботи даних вчених та дослідників були присвячені, зокрема, визначенню понять і сутності транспортно-логістичної та транспортно-експедиторської діяльності, дослідженню нормативно-правової основи здійснення міжнародних вантажних перевезень, визначенню особливостей процесу транспортно-логістичного обслуговування. Вивченню зарубіжного досвіду дослідження особливостей та перспектив розвитку транспортно-логістичного сервісу присвячені публікації Д.Дж. Бауерсока, Д.Дж. Клосса та інших дослідників.

Виділення не вирішених частин загальної проблеми. Змістовне вивчення наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів дало змогу окреслити проблематику проведеного дослідження. Разом з цим, не дивлячись на достатню розробленість питань щодо визначення перспектив розвитку транспортно-логістичного сервісу, в вітчизняній практиці досі відсутні розробки інтеграційної моделі розвитку окремого логістичного підприємства у функціонування логістичних центрів та європейської транспортно-логістичної системи.

Формування цілей статті. Мета дослідження полягає у визначенні можливих шляхів вдосконалення транспортно-логістичного обслуговування міжнародних вантажних перевезень.

Вклад основного матеріалу дослідження. Ключовою операцією в сфері транспортно-логістичного обслуговування є транспортування, що і є об'єктом здійснення транспортно-логістичних послуг. Транспортування – логістична операція, що заключається у переміщенні продукції у заданому стані із застосуванням транспортних засобів, починається із завантаження з місця відправлення і

закінчуються розвантаженням в місці призначення. Більш загальним поняттям є «перевезення» – переміщення вантажів, товарів або пасажирів. Обидва поняття означають, по суті, одну і ту ж саму дію, передбачають як вантажні, так і пасажирські переміщення, використання різних видів транспорту, але термін «транспортування» є саме логістичним терміном.

А.М. Гаджинський визначає транспортно-логістичне обслуговування як систему доставки, що включає в себе перевезення товарів від постачальника до споживача і виконання пов'язаних з цим завантажувально-розвантажувальних робіт, зберігання (розфасовку, упаковку, складування), страхування, фінансові послуги, інформаційні процеси і ведення відповідної документації [4]. Синонімом транспортно-логістичного обслуговування є поняття «транспортно-експедиційного обслуговування». Теоретично, принципова відмінність цих двох понять в тому, що в першому випадку до транспортного обслуговування додається комплекс послуг з інших сфер логістики – складської, закупівельної, розподільчої, логістики запасів і т.д., а у випадку з транспортно-експедиційним обслуговуванням передбачається надання експедиторських, комерційно-правових, фінансових, інформаційно-консультаційних послуг та інших послуг. На практиці ж, логістичні і експедиційні послуги, що надають фірми, тісно переплітаються.

Інший російський спеціаліст із комерційної логістики Ю.М. Неруш деталізує окремо транспортне і експедиційне обслуговування. Згідно його тверджень, транспортне обслуговування визначається як діяльність транспортно-експедиторських підприємств, що пов'язана з процесом переміщення вантажів у просторі і часі з наданням транспортуючих, завантажувально-розвантажувальних послуг і послуг зберігання. Експедиційне обслуговування він визначає як складову частину процесу руху товарів від виробника до споживача і включає виконання додаткових робіт і операцій, без яких процес транспортування є неможливим [10, с. 56-70]. При цьому, процес виконання (окрім безпосереднього перевезення) цілого комплексу робіт, операцій і послуг, що забезпечують ефективність розподілення товарів називається «доставкою» товарів.

Таким чином, комплекс транспортно-логістичного обслуговування можемо також визначити як систему послуг по плануванню, організації і здійсненню доставки вантажів від місця їх виробництва (постачання) до місця їх споживання із використанням оптимальних способів і методів.

Згідно Закону України «Про транспортно-експедиторську діяльність» від 1 липня 2004 року № 1955-IV, транспортно-експедиторська послуга – це

робота, що безпосередньо пов'язана з організацією та забезпеченням перевезень експортного, імпортного, транзитного або іншого вантажу за договором транспортного експедирування. Транспортно-експедиторська діяльність, згідно цього закону, визначається як підприємницька діяльність із надання транспортно-експедиторських послуг з організації та забезпечення перевезень експортних, імпортних, транзитних або інших вантажів [11].

Транспортно-логістичний менеджмент – це сукупність методів і функцій управління, що спрямовані на найбільш раціональне використання транспортних активів у процесі транспортно-логістичного обслуговування виробничої і комерційної діяльності суб'єктів господарювання і одержання прибутку. По суті, транспортно-логістичний менеджмент представляє собою синтез операційного та логістичного менеджменту.

До основних завдань транспортно-логістичного обслуговування можна віднести: підбір оптимального типу і виду транспортного засобу; визначення раціонального маршруту перевезення; створення транспортних систем і транспортних коридорів; сумісне планування транспортних процесів з різними видами транспорту у випадку мультимодальних перевезень; забезпечення злагодженого функціонування транспортно-складського процесу і виробничого комплексу; високоякісне забезпечення транспортним обслуговуванням виробничо-комерційної діяльності суб'єктів господарювання.

На сучасному етапі розвитку світової транспортної системи все більшого поширення набувають відносини у сфері єврологістики.

Під терміном «єврологістика» розуміється стратегія і тактика створення і управління великими системами з стійкими структурами матеріальних та інформаційних потоків, що функціонують на основі інтегрованих інтересів європейських країн – розподілу праці, партнерства і кооперування, закономірностях ринкової економіки. В глобальних єврологістичних ланцюгах зростає віддача від вкладеного капіталу за рахунок більш низьких тарифів логістичних посередників, кращих фінансових умов. Створенню єврологістичних каналів сприяють великі міжнародні транспортно-експедиторські фірми, страхові компанії, що використовують глобальні транспортні мережі.

Перспективним напрямком співробітництва в рамках розвитку єврологістики є залучення додаткових обсягів транзитних вантажопотоків через митну територію України. У межах пункту перетину кордону на території України доцільно зосереджувати термінали, склади, перевантажувальні комплекси та іншу транспортну інфраструктуру, необхідна для комплексної обробки

під митним контролем значних обсягів експортно-імпортних і транзитних вантажів.

Розширення ряду послуг за рахунок здійснення мультимодальних перевезень може здійснюватися в декількох напрямках. По-перше, поєднання автомобільного транспорту із залізничним. Автомобільно-залізничні перевезення стають найбільш ефективними тоді, коли значна частина маршруту здійснюється залізницею. Ми вважаємо, що одним із найбільш вигідних варіантів взаємодії із залізничним транспортом є використання перетину залізничних і автошляхів у Львівській області, що дозволить використовувати Транс-Європейську транспортну мережу для здійснення перевезень з країнами СНД.

Іншим перспективним напрямком автомобільно-залізничного співробітництва в майбутньому є ініційоване Китаєм будівництво високошвидкісної залізничної магістралі з Європи до Китаю, що проходить маршрутом Лондон – Париж – Берлін – Варшава – Київ – Санкт-Петербург – Москва – Єкатеринбург – Астана – Іркутськ – Улан-Батор – Пекін. Зростання обсягів торгівлі між Україною та ЄС, а також між ЄС та Китаєм, Росією та Індією обумовило ініціативу побудови цієї магістралі.

Важливим пунктом інтеграції логістичного підприємства та всієї національної логістичної системи, у систему євро логістики є конфігурування єврологістичної мережі, тобто визначення складу функціональних ланок системи, їх потужностей і розміщення в просторі відповідно до прийнятої логістичної стратегії. Окремими ланками єврологістичної системи є мережа логістичних центрів. Слід відмітити, що логістичний центр являє є загальним поняттям, що означає ту чи іншу інтегровану логістичну структуру. Таким чином, логістичним центром є логістичний парк, логістичне селище (freight village), центр товароруку (німецький Guterverkehrzentrum), транспортний центр і т.д. Можемо визначити логістичний центр як географічне об'єднання незалежних компаній і підприємств, які займаються вантажними перевезеннями (наприклад, транспортних посередників, вантажовідправників, операторів перевезень, митних органів), а також супутніх послуг (наприклад, зі збереження, технічного обслуговування та ремонту), що включає щонайменше один термінал.

Основні характеристики логістичного центру (ЛЦ):

- розташування в єдиному просторі транспортних компаній, провайдерів логістичних послуг, «логістикоємних» виробничих і торгових компаній;

- наявність інтермодального авто/залізничного терміналу;

- інтерфейс, засіб взаємодії, стиковки місцевого транспорту і перевезень на великі відстані;

- синергійний ефект від взаємодії компаній, що працюють в логістичному центрі;

- можливість залучення до логістичного центру компаній різного спектру дій як резидентів однієї країни, так і кількох іноземних компаній;

- можливість інтеграції у ЛЦ як всього спектру послуг компанії, так і окремих видів діяльності;

- складний багатоаспектний аналіз планування.

Концепція розробки національної мережі логістичних центрів передбачає значну розбудову логістичної інфраструктури в прикордонних областях, серед яких стратегічно важливе місце мають Сумська та Харківська область, що межують з Росією. На першому етапі реалізації концепції планується забезпечити підтримку пілотним проектам у Белгородській, Луганській, Харківській та Сумській областях на основі державно-приватного партнерства.

Сучасний розвиток ринку транспортних послуг, особливо європейських, показав, що при формуванні міжнародних транспортно-термінальних систем вантажних перевезень логістичні центри стають базовими елементами управління товарними потоками. Крім того, при комбінації автомобільного з залізничним транспортом (що найбільш активно використовується в Україні для здійснення мультимодальних перевезень), логістичні центри є найбільш вигідним пунктом їх взаємодії.

Висновки даного дослідження та перспективи подальших робіт у цьому напрямку. В умовах інтеграційного розвитку світового господарства, трансформація логістичних систем країн відповідно до міжнародних тенденцій розвитку набула швидких темпів і якісних результатів. Це проявляється, безпосередньо, у розвитку співпраці по міжнародним транспортним коридорам, запровадженні системи національних логістичних центрів, що дозволяють користуватися одночасно перевагами всього логістичного комплексу, використанні мультимодальних перевезень, як можливостей успішного транспортування, незалежно від дистанцій, типу вантажу, чи інших факторів. Незважаючи на достатню розвиненість комплексних логістичних послуг та різноманітності логістичних центрів, і відповідно, розробок спеціалістів щодо моделей розвитку центрів логістики та можливостей їх запровадження в різних країнах, на сучасному етапі, проблематичним є розроблення сценаріїв участі окремих підприємств у логістичних центрах та механізму реалізації мультимодальних перевезень.

Цей процес, особливо в Україні, ускладнюється й тим, що самі логістичні центри часто знаходяться на стадії розробки, а недостатня оснащеність та відсутність механізму співпраці різних видів транспорту гальмує розвиток системи мультимодальних перевезень. Таким чином, актуальним у даний час є розроблення механізму участі підприємства у логістичному центрі та використання ним системи мультимодальних перевезень, враховуючи при цьому можливі організаційні та інфраструктурні трансформації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Алесинская Т.В. Основы логистики. Общие вопросы логистического управления [Текст]: учеб. пос. / Т.В. Алесинская. – Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2005. – 121 с.
2. Бауэрсокс Д.Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок [Текст] / Д.Дж. Бауэрсокс, Д.Дж. Клосс; пер. с англ. – 2-е изд. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 640 с.
3. Бездольна Л.М. Обґрунтування ознак регіональних логістичних систем та їх класифікація [Електронний ресурс] / Л.М. Бездольна // Збірник наукових праць ЛНТУ. – Вип. 5(20). – Ч. 1. – Луцьк, 2008. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_etci/2008_5_1/zbirnik_ETEI_08_1_43.pdf
4. Васильців Н.М. Передумови та тенденції розвитку глобальної логістики [Текст] / Н.М. Васильців // Вісник національного університету «Львівська політехніка», 2010. – №669. – С. 267-274.
5. Гаджинский А.М. Основы логистики [Текст]: учеб. пос. / А.М. Гаджинский. – М., 1995. – 122 с.
6. Кальченко А.Г. Логістика [Текст]: навч. посібник / А.Г. Кальченко, В.В. Кривещенко. – 2-ге вид.– К.: КНЕУ, 2008. – 472 с.
7. Крикавський Є. Логістика. Для економістів [Текст]: підруч. / Є. Крикавський. – Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2004. – 448 с.
8. Крикавський Є. Логістичне управління [Текст]: підруч. / Є. Крикавський. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2005. – 684с
9. Ларіна Р.Р. Формування та забезпечення надійності регіональних логістичних систем [Текст]: монографія / Р. Р. Ларіна – Донецьк: Норд-Прес, 2005. – 284 с.
10. Неруш Ю.М. Коммерческая логістика [Текст]: учеб. / Ю.М. Неруш. – М.: ЮНИТИ, 1997. – 270 с.
11. Паламарчук О. Створення логістичних центрів в Україні вирішить 5 найважливіших проблем країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://12b.ua/news/15857/ua-ua/>
12. Плахута Г.А. Логістичний аутсорсинг: переваги та недоліки застосування [Текст] / Г.А. Плахута // Вісник СХУ ім. В.Даля. – 2010. – №11/158. – С. 12-16.
13. Свиридко С.В. Логістика: сучасні світові тенденції розвитку [Текст] / С.В. Свиридко // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2009. – №1. Ч. 1. – С. 452-456.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Зайцева І.Ю.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.*

УДК 336.221.24:656

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ НА МЕЗОРІВНІ

*Стадник Г.В., к.е.н., професор (ХНУМГ імені О.М. Бекетова),
Новіков А.О., начальник управління транспортної інфраструктури і зв'язку
(Харківська обласна державна адміністрація)*

Статтю присвячено обґрунтуванню запропонованого методичного підходу до оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки транспортної галузі на основі реалізації методу таксономії через систему часткових індикаторів, визначенню значущих факторів, що здійснювали вплив на інтегральний індикатор її стану, та виявленню резервів щодо його поліпшення в регіональному розрізі.

Ключові слова: транспортна галузь, фінансово-економічна безпека, регіони України.